

Vajóczki Andrásné

Az iskolai könyvtárak szerepe a hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségében¹

Az iskolai könyvtárak szerepe az oktatásban bizonyára minden jelenlévő számára egyértelmű. Minden iskolai könyvtár más és más tevékenységét helyezi előtérbe. Azt is mondhatnám, hogy ahány iskola, annyi könyvtár. És ez így is van. Egy dolog közös mégis bennünk, hogy mindannyian a tanulók és a pedagógusok érdekeit tartjuk szem előtt.

Szeretném, ha most Önök is megismernék, hogy a Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskola könyvtára hogyan is járul hozzá ahhoz, hogy az iskolai életben, az oktatásban, és a továbbtanulásban minden tanulónk egyforma eséllyel vegyen részt.

Iskolánk tanulóinak 64%-a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) a 2016/2017-es tanév hivatalos adatai szerint.² Bizonyára arról sem kell beszélnem, hogy mit is takar a hátrányos helyzet kifejezés. Némely családok szociokulturális magatartásformájára hiányos szókincs és kifejezésmód jellemző. Egy ilyen ingerszegény környezetben szocializálódni, majd a társadalom hasznos tagjává válni nagyon nehéz. Az ezekben a családokban felnövő gyermekek nehezebben birkóznak meg a feladatokkal, és segítség nélkül nem tudnak ebből kilépni. Iskolánk nagy hangsúlyt fektet e probléma megoldására. Többek között ezért is alkalmaz egy olyan módszert, amellyel már az első osztályban elkezdene foglalkozni. Ez a jól bevált módszer az együttolvasás, melyben a könyvtárnak is nagy szerep jutott.

Olvasóvá nevelés – Megtalálni a személyre szóló könyvet

Könyvtárunk elsődleges tevékenysége az olvasóvá nevelés. Ez nem csak azt jelenti, hogy hozzásegítjük a tanulókat számukra elérhetetlen könyvek megismeréséhez. Igazából ettől sokkal nagyobb jelentősége van. A könyvekhez való hozzáféréseken túl a tanulók egy „Együttolvasási” programban több 100 féle könyvvel ismerkednek meg egy tanévben. Teszik mindezt örömmel, kényszer nélkül, kötelezettség nélkül. Mindenkinek megtaláljuk

a személyiségéhez illő olvasmányt. Tulajdonképpen ez a legfontosabb a könyvtár céljai között.

Már az első osztályban is alkalmazzák ezt a programot, miután a kicsik megismerkednek az olvasás szépségével. Vannak tanulók, akik szívesebben olvasnak, ha nem kizárólag a tankönyvből kell. Miért ne tehetnék meg, hiszen a betűk ugyanazok. Több olyan gyermekkel olvastam ily módon, akiknek órán nehezebben sikerült az olvasás, mint a könyvtárban, az általa kiválasztott könyvből. A lényeg itt is megint a saját, egyéni döntésen alapul. Nincs kényszer, a diák ezáltal nagyobb kedvvel gyakorol és észre sem veszi.

A másik fontos része az egyúttolvasásnak, hogy a tanulók könyvajánlót tartanak egymásnak. Sokkal érdekesebb egy ajánlót úgy meghallgatni, hogy egy barátunk, barátnőnk mutatja be a könyvet. Ilyenkor az egymás iránt érzett negatív vélemények is sokszor megváltoznak.

Ennek a módszernek külön szabályrendszere van, amit minden olvasás órán illetve olvasás szakkörön be kell tartani. Nagyon fontos, hogy erre a szabálykövetésre megtanítsuk a tanulókat! A szókinccsfejlesztésen és ismeretelsajátúton kívül az értő olvasás esély az életvitel minőségi javulására.

Könyv szabadon választása az egyúttolvasáshoz

Az egyúttolvasás módja

Az igények követése, a tanulók támogatása

Az iskolai könyvtárak feladatai között szerepel a tanulók és a pedagógusok tanítási órákon és órán kívüli kiszolgálása. Ezek is olyan lépések a könyvtárban, amelyekkel a hátrányos helyzetű diákok kulturális téren szerzett információit bővíthetjük.

Ha rendszeresen odafigyelünk a tanulók igényeire, jó eséllyel növelhetjük tanulmányi előrehaladásukat. Értem ez alatt a hiányos taneszközöket, kézikönyveket, atlaszokat, az internethasználatot, nyomtatást, fénymásolást stb. Elektronikai eszközöket biztosíthatunk.

Egy órai feladathoz a könyvtárban ugyanúgy el tudnak készíteni egy projektet azok is, akiknek odahaza nincs számítógép vagy internet. Bármennyire is ellenkezik ez sok ember véleményével, attól, hogy telefonjuk, videójátékuk, vagy egy alig működő számítógépük van otthon, még nem fognak minőségi munkát készíteni. Mi erre is odafigyelünk és segítjük a diákokat ebben. Nem szabad azt gondolni, hogy „ha játszani tudnak, akkor oldják meg”! Nekünk kell segíteni, mert tőlünk várják, még akkor is, ha nem mondják ki. Nemcsak könyvet adunk a kezükbe, hanem megtanítjuk, hogy kell megtalálni azt az információt, amit keresnek. A módszerekre kell őket rávezetni. Így sikeresek lesznek és értékesnek fogják érezni magukat.

Az iskolai könyvtár feladata, hogy olyan dokumentumokat gyűjtsön, amelyek a tanulóknak és a pedagógusoknak egyaránt szükségesek a mindennapi oktatásban. A mi könyvtárunk kettős funkciót lát el. Ez azt jelenti, hogy a községi könyvállomány is itt található, ezért a gyűjtőkör, így a kínálat is egy kicsit változatosabb. Mindemellett rendelkezünk minden olyan szakirodalommal, amely a magas színvonalú oktatáshoz szükséges. Az iskolában használt Komplex Instrukciós Program (KIP) alkalmazását mindenben segítjük.

Programok, rendezvények szervezése

Azokban a hátrányos helyzetű családokban, ahol a mindennapi megélhetésért küzdenek, bizonyára nem tudnak arra áldozni, hogy a gyermekeiket színházba, múzeumokba, kiállításokra, koncertekre vagy csak egyszerű játékos programokra vigyék. Ezekről a könyvtárban, ha csak minimális keretek között, de gondoskodhatunk. A könyvtár kettős funkciója révén, számunkra nagy segítség az, hogy 2008-ban a Miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárhoz csatlakozhattunk. Nagyon sok érdekes színházi előadás, bábjáték és kézműves foglalkozás közül választottunk már, a gyerekek nagy örömére.

Meghallgatni másokat!

Iskolánk lehetőségeihez mérten biztosít kulturális programokat. Két évvel ezelőtt veztettem be a könyvtárban egy „iskolai tréninget”. Ennek az alapja nagyon egyszerű. *Meghallgatni másokat!* Általában heti egy alkalommal, a délutáni órákban tartjuk, amikor a diákok már elfáradnak a tanulástól. Ez egy 45 perces foglalkozás, amelyen észre sem veszik a gyerekek, hogy mennyi szabályhoz alkalmazkodtak, mennyi fontos dolgot megtanultak.

Általában 10 fő van jelen. Olyan dolgokkal ismerkedünk, amelyek a tananyagon kívüliek, de sokszor használtam a fejlesztések alkalmával is ezeket a módszereket. Mindig maguk dönthetnek arról, hogy egy adott feladatot megoldanak-e vagy sem.

Minden alkalommal azonos korú gyermekek vannak jelen. Megszokott módon kezdjük a foglalkozást, majd minden alkalommal más és más feladattal birkóznak meg játékos formában. Például egy 15 perces részfeladatnál a jelen lévő 10 gyermek egy 4 versszakból álló verset meg tud tanulni.

Játékos vetélkedő a Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskola könyvtárában

Az eredmény

A hátrányos helyzetű tanulók oktatásban és mindennapi életben való esélyegyenlőségéért végzett munka akkor lesz eredményes, amikor a diákjaink helytállnak a középiskolákban. Külön öröm és bizonyíték számomra arról, hogy jó úton járunk, amikor visszajönnek a könyvtárba és beszámolnak emlékeikről és előrehaladásukról.

Jegyzetek

1. Az előadás az MKE 49. vándorgyűlésének KTE szekciójában hangozott el. A szekció több előadásának szövege megjelent lapunk 2018. márciusi számában.
  2. A 2017/18-as tanévben a HHH tanulók aránya 68 % lett.
-
-